

prima instanță: Judecătoria Criuleni, sediul central (jur. A. Cazacliu)

instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud. M. Anton, O. Cojocaru, V. Cotorobai)

DECIZIE

21 octombrie 2020

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție,

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
Judecătorii

Svetlana Filincova
Galina Stratulat
Iurie Bejenaru

examinând recursul declarat de către Violeta Chisilița,

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Aliona Novgorodov împotriva Parascoviei Bounegru, Liubovi Rotari, Grigore Iacob, Mihail Guzanu, Maria Damaschina, Anna Bounegru, Victor Bounegru, Dumitru Staci, Parascovia Iacob, Valentina Sandu, Iordana Barbacari, Agafia Roibu, Anna Sandu, Veronica Cebotari, Maria Guțu, Dumitru Sprinceană, Iuliana Sprinceană, Vera Morar, Zinaida Godoroja, Leonid Untilă, Maria Untilă, Maria Pîrvu, Valentina Țîmbalari, Maria Vacarea, Carp Bounegru, Stepan Halupa, Svetlana Borș, Mihail Cazacu, Larisa Bounegru, Axenia Bounegru, Maria Țurcanu, Vasilii Untilă, Larisa Untila, Valentina Staci, Feodor Staci, Maria Dima, Valentina Farguța, Nina Sprincean, Gheorghii Leșanu, Parascovia Iacob, Dumitru Vîntu, Tatiana Morarescu, Maria Rusu, Liuba Țîmbalari privind declararea valabilității actului juridic,

și cererea reconvențională depusă de Societatea cu răspundere limitată „Agro-Meridian” și a intervenientului principal Consiliul comunal Boșcana, r-nul Criuleni împotriva Alionei Novgorodov, Maria Pîrvu, Ana Bounegru, Victor Bounegru, Maria Damaschina, Mihail Guzanu, Grigore Iacob, Valentina Sandu, Corneliu Chisilița, intervenient accesoriu Mihail Bîlba, intervenient accesoriu Primăria satului Boșcana, r-nul Criuleni privind anularea contractelor de vânzare-cumpărare și radierea din Registrul bunurilor imobile,

împotriva încheierii din 18 iunie 2020 a Curții de Apel Chișinău, prin care a fost respinsă cererea cu privire la repunerea în termen a cererii de apel și a fost restituită cererea de apel depusă de Violeta Chisilița,

c o n s t a t ă :

La 14 decembrie 2010, Aliona Novgorodov a depus cerere de chemare în judecată împotriva Parascoviei Bounegru, Liubovi Rotari, Grigore Iacob, Mihail Guzanu, Maria Damaschina, Anna Bounegru, Victor Bounegru, Dumitru Staci, Parascovia Iacob, Valentina Sandu, Iordana Barbacari, Agafia Roibu, Anna Sandu, Veronica Cebotari, Maria Guțu, Dumitru Sprinceană, Iuliana Sprinceană, Vera Morar, Zinaida Godoroja, Leonid Untilă, Maria Untilă, Maria Pîrvu, Valentina

Țîmbalari, Maria Vacarea, Carp Bounegru, Stepan Halupa, Svetlana Borș, Mihail Cazacu, Larisa Bounegru, Axenia Bounegru, Maria Țurcanu, Vasilii Untilă, Larisa 2 Untila, Valentina Staci, Feodor Staci, Maria Dima, Valentina Farguța, Nina Sprincean, Gheorghii Leșanu, Parascovia Iacob, Dumitru Vîntu, Tatiana Morarescu, Maria Rusu, Liuba Țîmbalari privind declararea valabilității actului juridic.

La 23 noiembrie 2017, SRL „Agro-Meridian” a depus cerere reconvențională împotriva Alionei Novgorodov, Maria Pîrvu, Ana Bounegru, Victor Bounegru, Maria Damaschina, Mihail Guzanu, Grigore Iacob, Valentina Sandu, Corneliu Chisilița, intervenient accesoriu Mihail Bîlba, intervenient accesoriu Primăria sat. Boșcana, r-nul Criuleni privind anularea contractelor de vânzare-cumpărare și radierea din Registrul bunurilor imobile.

La 24 mai 2018, Consiliul com. Boșcana, r-nul Criuleni a intervenit în proces în calitate de intervenient principal, solicitînd recunoașterea nulității contractului de vânzare-cumpărare nr. 4077 din 28 februarie 2012 încheiat între Aliona Novgorod și Mihail Bîlba în privința a 49 terenuri agricole; recunoașterea nulității contractului de vânzare-cumpărare nr. 6172 din 04 iunie 2013 încheiat între Mihail Bîlba și Corneliu Chisilița în privința a 49 terenuri agricole și radierea din Registrul bunurilor imobile și din baza grafică a Departamentului Cadastru al Agenției Servicii Publice, a terenurilor agricole, ca fiind înregistrate neîntemeiat (f.d.200-203, vol.III).

Prin hotărârea din 16 noiembrie 2018 a Judecătorei Criuleni, sediul central, a fost respinsă acțiunea depusă de Aliona Novgorodov ca fiind neîntemeiată, iar acțiunea reconvențională depusă de SRL „Agro-Meridian” a fost admisă parțial (f.d.64-69, vol.IV).

Manifestând dezacord cu hotărârea primei instanțe, la 22 noiembrie 2018 (data de pe plicul poștal) Corneliu Chisilița a declarat apel, solicitînd casarea hotărârii din 16 noiembrie 2018 a Judecătorei Criuleni, sediul Central, cu dispunerea remiterii cauzei spre rejudecare în aceeași instanță, în alt complet de judecată (f.d. 71-73, vol.IV).

Prin încheierea din 08 aprilie 2019 a Curții de Apel Chișinău nu a fost dat curs cererii de apel depuse de Corneliu Chisilița, comunicându-se apelantului despre necesitatea prezentării dovezii de achitare a taxei de stat în sumă de 4758,18 de lei, și a cererii de apel întocmită motivat, cu indicarea motivelor de fapt și de drept pe care se întemeiază apelul, acordându-i termen până la 07 mai 2019, inclusiv. A fost explicat apelantului că în cazul în care nu vor lichida neajunsurile indicate în termenul acordat de instanță, cererea de apel nu va fi considerată depusă și va fi restituită (f.d. 80-83, vol.IV).

Prin încheierea din 08 mai 2019 a Curții de Apel Chișinău a fost restituită cererea de apel declarată de către Corneliu Chisilița împotriva hotărârii din 16 noiembrie 2018 a Judecătorei Criuleni, sediul Central, din motivul nelichidării neajunsurilor în termenul acordat (f.d. 86-88, vol.IV).

La 22 mai 2019, Corneliu Chisilița a declarat recurs împotriva încheierii din 08 mai 2019 a Curții de Apel Chișinău, solicitînd casarea încheierii recurate și restituirea cauzei în instanța de apel la etapa primirii cererii de apel (f.d. 96-98, vol.IV).

Prin decizia din 22 iulie 2019 a Curții Supreme de Justiție a fost respins recursul declarat de Corneliu Chisilița și a fost menținută încheierea din 08 mai 2019 a Curții de Apel Chișinău.

La 19 iunie 2020, Violeta Chisilița a declarat apel împotriva hotărârii primei instanțe, solicitând repunerea în termenul de declarare a apelului, admiterea acestuia, casarea hotărârii primei instanțe cu trimiterea cauzei spre rejudecare în primă instanță.

Prin încheierea din 18 iunie 2020 a Curții de Apel Chișinău a fost respinsă cererea de repunere în termen și restituită cererea de apel declarată de Violeta Chisilița, a fost încetată procedura în ordine de apel și a fost explicat că nu se admite de a se adresa cu o altă cerere de apel.

La 14 iulie 2020, Violeta Chisilița a declarat recurs împotriva încheierii instanței de apel, solicitând admiterea recursului, casarea încheierii instanței de apel din 18 iunie 2019 cu restituirea cauzei în instanța de apel la faza pregătirii cauzei pentru dezbateri judiciare.

În motivarea recursului a indicat că nu este de acord cu încheierea emisă de instanța de apel, o consideră neîntemeiată și pasibilă de a fi casată, deoarece la materialele dosarului nu există nici o dovadă de comunicare a actelor de procedură ei personal, în calitate de pârît, nu există nici o dovadă a citării în calitate de participant și proces, deși conform acțiunii intervenientului principal este menționată în calitate de copârît.

Astfel a informat că nu a știut despre pronunțarea unei hotărâri judecătorești, în care trebuia să aibă calitate de copârît. Cu derogare de la art. 102 alin. (4¹) CPC nu a fost înștiințată legal nici odată despre existența unui proces de judecată în care are calitate procesuală de pârât sau cel puțin de intervenient.

În asemenea circumstanțe, prima instanță nu i-a garantat posibilitatea de a participa în ședința de judecată în cadrul dezbaterilor judiciare, de a prezenta probe, de a da explicații și a face obiecții, drepturi care îi sunt garantate de art. 56 Codul de procedură civilă, în măsură cu alți participanți la proces.

A considerat că instanța de apel eronat a interpretat legislația procesual civilă în materie de citare a participanților la proces, or, citarea participanților la proces este pusă în sarcina instanței de judecată și nicidecum viceversa.

A susținut că actul de procedură a fost efectuat peste termen de către recurentă în virtutea unor circumstanțe organizatorice vicioase ale instanței de judecată, care nu îi sunt opozabile justițiabilului, instanța de apel nu critică și nu justifică în nici un mod inacțiunile acesteia.

De asemenea, în mod iresponsabil se face referire la obligația pozitivă a părților de a respecta termenii de procedură atât timp cât această obligație este condiționată de respectarea altor dispoziții procesuale.

Nu este de acord cu concluzia instanței de apel precum că trebuia să cunoască despre existența și esența cauzei, ori această prezumție operează în alte situații juridice când sunt respectate toate garanțiile procesuale ale persoanei în cadrul procesului.

În conformitate cu art. 425 Cod de procedură civilă, termenul de declarare a recursului împotriva încheierii este de 15 zile de la comunicarea încheierii.

Din materialele cauzei rezultă că încheierea Curții de Apel Chișinău a fost pronunțată la 18 iunie 2020 și expediată în adresa participanților la proces la data de 19 august 2020 (f.d. 197, vol. IV).

Astfel, instanța de recurs consideră recursul depus la 14 iulie 2020 de către Violeta Chisilița ca fiind declarat în termen.

În conformitate cu art. 426 alin. (3) Cod de procedură civilă, recursul împotriva încheierii se examinează în termen de 2 luni într-un complet din 3 judecători, pe baza copieii certificate sau electronice a dosarului, pe baza recursului și a referinței la recurs, fără examinarea admisibilității și fără participarea părților.

Studiind materialele dosarului, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră recursul neîntemeiat și care urmează a fi respins din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 427 lit. a) Cod de procedură civilă, instanța de recurs, după ce examinează recursul împotriva încheierii, este în drept să respingă recursul și să mențină încheierea.

În conformitate cu art. 110 Codul de procedură civilă, termen de procedură este intervalul, stabilit de lege sau de judecată (judecător), în interiorul căruia instanța (judecătorul), participanții la proces și alte persoane legate de activitatea instanței trebuie să îndeplinească anumite acte de procedură ori să încheie un ansamblu de acte.

În conformitate cu art. 113 alin.(1) Codul de procedură civilă, dreptul de a efectua actul de procedură încetează o dată cu expirarea termenului prevăzut de lege ori stabilit de instanța judecătorească (judecător).

În conformitate cu prevederile art. 362 alin. (1) Codul de procedură civilă, termenul de declarare a apelului este de 30 de zile de la data pronunțării dispozitivului hotărârii, dacă legea nu prevede altfel.

Din materialele cauzei rezultă că prin hotărârea din 16 noiembrie 2018 a Judecătoriei Criuleni, sediul central, acțiunea inițială a fost respinsă, iar acțiunea reconvențională a fost admisă.

Tot aici, este de menționat faptul că la 22 noiembrie 2018 Corneliu Chisilița, soțul recurenteii, a declarat apel, solicitând casarea hotărârii din 16 noiembrie 2018 a Judecătoriei Criuleni, sediul Central, cu dispunerea remiterii cauzei spre rejudecare în aceeași instanță, în alt complet de judecată.

Prin încheierea din 08 aprilie 2019 a Curții de Apel Chișinău nu a fost dat curs cererii de apel depuse de Corneliu Chisilița, comunicându-se apelantului despre necesitatea prezentării dovezii de achitare a taxei de stat în sumă de 4758,18 de lei, și a cererii de apel întocmită motivat, cu indicarea motivelor de fapt și de drept pe care se întemeiază apelul, acordându-i termen până la 07 mai 2019, inclusiv. A fost explicat apelantului că în cazul în care nu vor lichida neajunsurile indicate în termenul acordat de instanță, cererea de apel nu va fi considerată depusă și va fi restituită (f.d. 80-83, vol.IV).

Prin încheierea din 08 mai 2019 a Curții de Apel Chișinău a fost restituită cererea de apel declarată de către Corneliu Chisilița împotriva hotărârii din 16 noiembrie 2018 a Judecătoriei Criuleni, sediul Central, din motivul nelichidării neajunsurilor în termenul acordat (f.d. 86-88, vol.IV).

La 22 mai 2019, Corneliu Chisilița a declarat recurs împotriva încheierii din 08 mai 2019 a Curții de Apel Chișinău, solicitând casarea încheierii recurrate și restituirea cauzei în instanța de apel la etapa primirii cererii de apel (f.d. 96-98, vol.IV), iar prin decizia din 22 iulie 2019 a Curții Supreme de Justiție a fost respins recursul declarat de Corneliu Chisilița și a fost menținută încheierea din 08 mai 2019 a Curții de Apel Chișinău.

Dat fiind faptul că hotărârea a fost pronunțată la 16 noiembrie 2018, termenul de atac al acesteia a expirat la data de 17 decembrie 2018.

Pe când Violeta Chisilița a declarat apel împotriva hotărârii primei instanțe abia la 19 iunie 2020, solicitând repunerea în termenul de declarare a apelului, admiterea acestuia, casarea hotărârii primei instanțe cu trimiterea cauzei spre rejudecare în primă instanță.

Drept temei de repunere în termen a cererii de apel, Violeta Chisilița a invocat că a aflat despre litigiul dat întâmplător, nu a fost citată în instanța de fond și nu a cunoscut despre existența litigiului, cauza a fost examinată în absența sa.

În conformitate cu art. 369 alin.(1) lit. b) Cod de procedură civilă, instanța de apel restituie, printr-o încheiere, cererea dacă apelul a fost depus în afara termenului legal, iar apelantul nu solicită repunerea în termen sau instanța de apel a refuzat să efectueze repunerea în termen.

Astfel, prin încheierea din 18 iunie 2020 a Curții de Apel Chișinău a fost respinsă cererea de repunere în termen și a fost restituită cererea de apel depusă de Violeta Chisilița împotriva hotărârii din 16 noiembrie 2018 a Judecătoriei Criuleni, sediul central, ca fiind depusă în afara termenului legal (f.d.185-190, vol.IV).

Colegiul apreciază ca fiind întemeiată concluzia instanței de apel precum că Violeta Chisilița a depus cererea de apel în afara termenului legal, deoarece art. 362 alin.(1) Cod de procedură civilă, menționat și supra, statuează expres precum că acest termen se calculează de la data pronunțării dispozitivului hotărârii, dacă legea nu prevede altfel.

La acest capitol, instanța de apel corect a reținut că rezultând din prevederile art. 236 alin.(5), art. 362 alin.(1) Cod de procedură civilă, ultima zi de declarare a apelului împotriva hotărârii din 16 noiembrie 2018 a fost 17 decembrie 2018.

În conformitate cu art. 116 alin. (1) și (3) Codul de procedură civilă, persoanele care, din motive întemeiate, au omis termenul de îndeplinire a unui act de procedură pot fi repuse în termen de către instanță. La cererea de repunere în termen se anexează probele ce dovedesc imposibilitatea îndeplinirii actului.

Astfel, instanța de recurs reiterează că, termenul de declarare a apelului poate fi restabilit dacă persoanele îndreptățite prezintă probe veridice, ce ar confirma imposibilitatea declarării apelului în termen.

Concomitent Colegiul relevă că instanța de apel justificat a menționat că Violeta Chisilița nu a prezentat careva probe pertinente și concludente de repunere a cererii de apel în termen.

Or, nu poate fi reținut ca fiind relevant speței motivul că nu a fost citată legal pentru ședințele de judecată din prima instanță, nu a cunoscut despre existența litigiului dat și că a aflat întâmplător despre existența litigiului dat și despre emiterea hotărârii din următoarele considerente.

Astfel, la data de 22 noiembrie 2018 Corneliu Chisilița a declarat apel, indicînd adresa de domiciliu xxxxxx care reprezintă același domiciliu cu recurenta Violeta Chisilița, or, din actele cauzei rezultă cu certitudine că Corneliu Chisilița a recepționat corespondența expedită de instanța de apel pe adresa menționată (f.d. 85).

În consecință, cele invocate de apelantă privind omiterea termenului, nu pot fi reținute în calitate de temei pentru repunerea în termen a cererii de apel, or, aceasta urma să prezinte diligența necesară și să se intereseze în termeni utili de procesul de care avea cunoștință.

Or, exercitarea unui drept de către titularul său nu poate avea loc decât într-un anumit cadru prestabilit de legiuitor, cu respectarea anumitor exigențe, cărora li se subsumează și instituirea unor termene, după expirarea cărora valorificarea respectivului drept nu mai este posibilă.

Colegiul afirmă că în contextul legislației în vigoare în raport cu speța dată, apelantului/recurent i-au fost asigurate condiții reale pentru a beneficia efectiv de continuitatea procesului și de a-și valorifica drepturile sale.

În concluzie, Colegiul conchide că acțiunile recurente Violeta Chisilița nu constituie decât o eludare a acesteia de a-și realiza drepturile procedurale, rezultând din prevederile art. 56 alin.(3) și art. 61 alin. (1) Codul de procedură civilă, care obligă părțile de a se folosi cu bună-credință de drepturile lor procedurale. Recurenta nu a dat dovadă de diligență și bună credință în realizarea drepturilor sale, ca ulterior să invoce încălcarea drepturilor sale procedurale, în condițiile când personal nu și-a realizat drepturile garantate de legislația în vigoare.

În această ordine de idei, Colegiul reiterează că nevalorificarea drepturilor procedurale de către Violeta Chisilița în termenul stabilit, nu poate fi calificată ca o îngrădire a accesului la justiție, garantat de art. 20 al Constituției Republicii Moldova, art. 5 Cod de procedură civilă, or, recurenta invocând acest aspect, a ignorat faptul că aceasta este o omisiune a sa. Respectiv, nu poate fi pusă pe seama instanțelor de judecată îngrădirea accesului la justiție, în condițiile când apelanta a ignorat prevederile legale.

Colegiul notează că unul din aspectele preeminenței dreptului, rezultând din jurisprudența CEDO, este principiul securității raporturilor juridice.

Or, CEDO statuează că dacă termenul pentru introducerea unei căi ordinare de atac este reînnoit după un interval considerabil și pentru motive care nu par să fie convingătoare, o asemenea decizie ar putea înlănci principiul securității raporturilor juridice într-un mod similar cu o cale extraordinară de atac (Ponomaryov vs Ucraina, hotărârea din 03 aprilie 2008).

În atare circumstanțe, instanța de recurs relevă că soluția adoptată de instanța de apel prin încheierea recurată privind restituirea cererii de apel ca fiind tardivă, este compatibilă cu respectarea garanțiilor unui proces echitabil, în sensul prevederilor art. 6 § 1 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale, având în vedere și obligația părților privind exercitarea drepturilor procedurale cu bună credință și în termen.

În conformitate cu art. 27 alin.(1) Cod de procedură civilă, disponibilitatea în drepturi se afirmă în posibilitatea participanților la proces, în primul rând a părților, de a dispune liber de dreptul subiectiv material sau de interesul legitim supus

judecării, precum și de a dispune de drepturile procedurale, de a alege modalitatea și mijloacele procedurale de apărare.

Colegiul precizează că circumstanțele expuse de recurentă nu pot fi acceptate de către instanța de recurs în vederea casării actului judecătoresc contestat, în condițiile când instanța de apel s-a conformat prevederilor legale la restituirea cererii de apel, or, participanții la proces urmează să-și valorifice drepturile garantate de lege în termenul stabilit, aspect specific și speței.

Din considerentele menționate și având în vedere faptul că încheierea contestată este întemeiată și conformă prevederilor legale, iar argumentele invocate de către recurentă sunt nejustificate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a respinge recursul declarat, cu menținerea încheierii instanței de apel din 18 iunie 2020.

În conformitate cu art. 427 lit. a), art. 428 Cod de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se respinge recursul declarat de către Violeta Chisilița.

Se menține încheierea din 18 iunie 2020 a Curții de Apel Chișinău în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Aliona Novgorodov împotriva Parascoviei Bounegru, Liubovi Rotari, Grigore Iacob, Mihail Guzanu, Maria Damaschina, Anna Bounegru, Victor Bounegru, Dumitru Staci, Parascovia Iacob, Valentina Sandu, Iordana Barbacari, Agafia Roibu, Anna Sandu, Veronica Cebotari, Maria Guțu, Dumitru Sprinceană, Iuliana Sprinceană, Vera Morar, Zinaida Godoroja, Leonid Untilă, Maria Untilă, Maria Pîrvu, Valentina Țîmbalari, Maria Vacarea, Carp Bounegru, Stepan Halupa, Svetlana Borș, Mihail Cazacu, Larisa Bounegru, Axenia Bounegru, Maria Țurcanu, Vasilii Untilă, Larisa Untila, Valentina Staci, Feodor Staci, Maria Dima, Valentina Farguța, Nina Sprincean, Gheorghii Leșanu, Parascovia Iacob, Dumitru Vîntu, Tatiana Morarescu, Maria Rusu, Liuba Țîmbalari privind declararea valabilității actului juridic, și cererea reconvențională depusă de Societatea cu răspundere limitată „Agro-Meridian” și a intervenientului principal Consiliul comunal Boșcana, r-nul Criuleni împotriva Alionei Novgorodov, Maria Pîrvu, Ana Bounegru, Victor Bounegru, Maria Damaschina, Mihail Guzanu, Grigore Iacob, Valentina Sandu, Corneliu Chisilița, intervenient accesoriu Mihail Bîlba, intervenient accesoriu Primăria satului Boșcana, r-nul Criuleni privind anularea contractelor de vânzare-cumpărare și radierea din Registrul bunurilor imobile.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței,
 judecătorul

Svetlana Filincova

Judecătorii

Galina Stratulat

Iurie Bejenaru